

VERGETEN GENTSE SCHRIJVERS: HERMAN VAN OVERBEKE

("Ghendtsche Tydinghen, 40ste jaargang, nr.3, blz. 263-264)
Enkele aanvullingen.

"Een overheidsbestuur dat zichzelf respecteert, moet of wil van tijd tot tijd zijn verdienstelijke onderdanen, groepen van onderdanen of figuren uit andere regionen die iets bijzonders presteerden voor de stad, in de bloemetjes zetten. Dat gebeurt dan meestal tijdens een officiële ontvangst ten stadhuize waarbij niet zelden een eremetaal wordt uitgereikt".⁽¹⁾

Vanaf 1881 heeft de Gentse stadsmagistraat een reeks standaardpenningen voor dergelijke gelegenheden laten aanmaken. Het eerste type was een stadspenning die was ontworpen door de Gentse kunstenaar Victor Lemaire (zie verder). In het derde decennium van de 20ste. eeuw werd bij beeldhouwer Floris De Cuyper ⁽²⁾ een nieuw ontwerp voor de stadspenning besteld. Op de

voorzijde (zie Afb. 1) is de Gentse Maagd afgebeeld, niet volledig, maar tot in de helft van haar dijbenen. Haar lichaam is een weinig gedraaid naar haar rechterzijde en haar hoofd is volledig in profiel (naar rechts gedraaid). Zij draagt een middeleeuws gedrapeerd kleed met schoudermantel, een halssnoer en een huif, een soort puntig hoofddekseel. In haar rechterhand houdt zij het wapenschild van de Stad Gent vast. Haar linkerarm rust op de afsnede van de medaille. Onder de afsnede is er een banderol waarop de tekst GENT is aangebracht gevolgd door drie vierpuntige sterren en onder de eerste tekst verder op de banderol het woord GAND. Op de achtergrond zien we de Gentse

torens. Links, tussen de rand en het wapenschild, staat de naam van de medailleur: Floris De Cuyper (incuus [11]). Op de keerzijde (zie Afb. 2) zien we bovenaan het Gentse stadswapen met links en rechts daarvan een banderol waarop links de inscriptie LA VILLE DE GAND en rechts DE STAD GENT. Rond de banderol is een bloemenkrans verweven. Onderaan langs de rand staat de naam van de medailleur: Floris De Cuyper (incuus). De open plaats in het midden is voorzien voor een te graveren tekst en op de banderol onderaan wordt de datum van uitreiking van de medaille gegraveerd. Deze medaille is dus tweetalig. Huguette Taymans beweert in haar artikel “De tweede Duitse luchtvloot op bezoek in het Gentse Stadhuis”⁽³⁾ dat tijdens de Duitse bezetting van België, toen de 2de Duitse luchtvloot op 1 oktober 1940 op bezoek was in het Gentse Stadhuis en aan alle aanwezigen de stadsmedaille voor die gelegenheid werd uitgereikt, de eerste vervlaamste versie van de stadsmedaille werd uitgereikt. Op de voorzijde kwamen nu op de plaats van het woord GAND vier 4-puntige sterren te staan (zie Afb.3) en op de keerzijde stond nu bovenaan links STAD en rechts GENT (zie Afb.4).

Daniël Van Ryssel vermeldt op blz. 264 van zijn artikel over Herman Van Overbeke dat hij de ontwerper is van het Openluchttheater in het Citadelpark. Op 1 september 1940 werd daarvoor aan Herman Van Overbeke door de Gentse Stadsmagistraat een medaille uitgereikt (zie Afb.4). We lezen de op 6 regels gegraveerde tekst:

AAN
DR HERMAN VAN OVERBEKE
ONTWERPER
VAN HET
OPENLUCHT THEATER
PARK

Op de banderol onderaan staat de datum van uitreiking gegraveerd:
1 SEPT 1940.

De bewering van Huguette Taymans dat de eerste vervlaamste Gentse stadmedaille op 1 oktober 1940 werd uitgereikt (zie hoger), klopt dus niet: het is reeds vroeger gebeurd.

Ook het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen vereremert regelmatig personen en groeperingen die zich verdienstelijk hebben gemaakt op gebied van landbouw, kunst en handel. Zo heeft de bekende Gentse kunstenaar Georges Verbanck, beter bekend als Geo Verbanck⁽⁴⁾, voor de provincie Oost-Vlaanderen een huldemedaille gemaakt⁽⁵⁾. Op de voorzijde (zie Afb.5) zit links

een geknielde naakte man met baard, naar links. Hij houdt in zijn rechterarm een zeilschip vast en hij leunt met zijn linkerarm op het wapenschild van Oost-Vlaanderen. Hij stelt de Schelde voor. Rechts zit een geknielde naakte vrouw met haar dat in vlechten op haar schouders hangt, naar rechts. Zij houdt in haar linkerarm een visserssloep vast en leunt met haar rechterarm op het wapenschild van Oost-Vlaanderen. Tussen de schouders van beiden in zien we een stralende zon. Bovenaan staat de tekst OOST-VLAANDEREN. Op de banderol onder het wapenschild staat het woord SCHELDE en rechts het woord LEIE. Onderaan (incuus): Geo Verbanck .46. Op de keerzijde (zie Afb.6) staat het wapenschild van Oost-Vlaanderen, met links een bundel korenaren met sikkels en rechts een Mercuriusstaf. Op de banderol staat de tekst LANDBOUW: KUNST: HANDEL Links onder de banderol lezen we (incuus): V. VAERWYCK

DEL.⁽⁶⁾

en rechts onder de banderol (incuus): G. VERBANCK
1947 SCULP.

Bovenaan het klimmende opschrift:
HULDE.DER.PROVINCIE.OOST-VLAANDEREN.

Onderaan is ongeveer 1/3 van de medaille vrijgelaten voor de te graveren tekst. Daniël Van Ryssel vermeldt op blz.263 van zijn hogergenoemd artikel dat Herman Van Overbeke in 1949 het monumentaal Lam Godsspel ontwierp, muzikaal omlijst door musicus, schilder en schrijver Robert Herberigs, een spel dat met grote praal voor de St.Baafskathedraal werd vertoond ter gelegenheid van het 1000-jarig bestaan van Gent. De provincie Oost-Vlaanderen betoonde Herman Van Overbeke haar dankbaarheid door hem te huldigen en hem daarbij een medaille te overhandigen (zie Afb. 6). Op de keerzijde van die provinciale huldemedaille is gegraveerd (op 4 regels):

AAN DE HEER
DR HERMAN VAN OVERBEKE
SCHEPPER VAN HET LAM GODS-SPEL
TE GENT

Hogergenoemde Robert Herberigs, geboren te Gent in 1886, behaalde in 1909 te Brussel de Prijs van Rome voor compositie met zijn cantate "La légende de St. Hubert". Vier jaar voordien had hij reeds de tweede prijs behaald. Wanneer de Stad Gent de zege van haar jong talent vernam, werd dadelijk besloten hem plechtig te onthalen. Op maandag 11 oktober werd hij stoetsgewijs van het Zuidstation naar het Stadhuis begeleid waar hem door de Heer Siffer een erpenning werd overhandigd (8). De medaille die hem werd overhandigd (zie

Afb. 7 en 8) is het eerste type van de standaardmedailles die de Gentse Stadsmagistraat vanaf 1881 liet aanmaken (zie hoger), een werk van Victor Lemaire (9). Op de voorzijde troont de gekroonde Gentse Maagd, centraal op een grasveld met een houten omheining. Haar linkerarm rust op het stadswapenschild. Op de grond naast het stadswapenschild liggen boeken, een mandje en een wereldbol. In haar rechterhand houdt zij een banier vast waaraan bovenaan een wimpel is gevestigd waarop S.P.Q.G. (= Senatus Populusque Gandavensis = het Bestuur en het Volk van Gent). Aan haar rechterzijde rust de leeuw van Vlaanderen met zijn kop en zijn voorpoten op haar rechterknie. Op de achtergrond rechts zien we Gentse torens en rokende fabrieksschouwen. Op de afsnede: LEMAIRE ⁽¹⁰⁾
Op de keerzijde (op 6 regels):

DE STAD GENT
AAN
MR HERBERIGS
OCTOBER
1909
PRIJS VAN ROME

WILLY ROUQUART

NOTEN

- ¹ Blz. 23 van “Gentse Penningen (1780-1980)”, 1989, een uitgave van de Dienst voor Culturele Zaken van de Stad Gent, naar aanleiding van de tentoonstelling in het Museum voor Volkskunde van 16-12-1989 tot 11-03-1990. (G.P.)
- ² Floris DeCuyper werd geboren te Antwerpen in 1875 en overleed te Mortsel in 1965. Hij was leerling aan de Academie en aan het Hoger Rijksinstituut voor Schone Kunsten te Antwerpen. Hij behaalde in 1900 de tweede Prijs van Rome voor beeldhouwkunst. Hij ontwierp tal van oorlogsmonumenten (1914-1918) in het Antwerpse en ook enkele medailles. (G.P., blz. 190).
- ³ “De Muntklapper”, een uitgave van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, nr. 70, 2011, blz 23.
- ⁴ Geo Verbanck werd geboren te Gent in 1884 en overleed te Aartselaar in 1961. Hij was leerling aan de Academies van Gent en Brussel. In 1909 was hij tweede laureaat van de Prijs van Rome. Later werd hij leraar aan de Gentse Academie en ontwierp hij tal van gedenkstenen en borstbeelden. Vooral bekend is zijn monument voor de Gebroeders Van Eyck te Gent. (G.P., blz.182) Geo Verbanck heeft ongeveer 36 kunstmedailles gemaakt. Daarnaast heeft hij tijdens de 1ste wereldoorlog voor de Stad Gent noodmunten ontworpen en in 1937 een project ingediend voor een muntenreeks. Voor een volledig overzicht van zijn numismatisch werk: zie het werk van Anthony Demey: “Geo Verbanck (1881-1961)”, 2003.
- ⁵ Anthony Demey, o.c., blz. 56-57.

- ⁶ Volledig: V. Vaerwyck delineavit = V. Vaerwyck heeft het getekend. Valentin Vaerwyck werd te Gent geboren in 1882 en overleed er in 1959. Hij was architect en tekenaar. Zijn belangrijkste realisaties zijn o.a. de herstelling van het Belfort in 1912-1913 en het ontwerp Oud-Vlaenderen op de Wereldtentoonstelling van 1913. Als bouwmeester tekende hij ook voor het Gemeentehuis van Zomergem, het Stadhuis van Diksmuide, het Justitiepaleis van Dendermonde en het Alijnsgodshuis te Gent. (G.P., blz. 179-180)
- ⁷ Volledig: G. Verbanck sculpsit = G. Verbanck heeft het gegraveerd.
- ⁸ G.P., blz. 103 en Gazette van Gent, 29.9/12.10.1909.
- ⁹ Victor Lemaire werd geboren te Gent in 1826 en overleed te Gentbrugge in 1905. Hij werd reeds als kind tewerkgesteld bij een edelsmid en daar leerde hij de eerste knepen van het vak. Hij volgde lessen voor tekenen en beeldhouwen aan de Gentse Academie. Vooral het graveren van medailles sprak hem aan. (G.P., blz. 170)
- ¹⁰ Dit ontwerp van Victor Lemaire wordt nog zeer lang na zijn dood gebruikt, omdat het zo populair was.
- ¹¹ incuus = “ingeslagen”, dus niet in reliëf

HET KRONIEKJE VAN EEN OUDE GENTENAAR

Vandaag met de S.

Sâorge: Deken.

Sâovol: Sabel.

Sans-souci: Iemand die zich geen zorgen maakt.

Sajette: Saai.

Sarol: Charles.

Sooveere: Redden.

Saveuje: Savooi.

Salão: Salade.

Sakrijkruit: Witloof.

Sakkerde pietses: ook Sapperdepieses = Een bastaardvloek.

Schabbernakke: Nek.

Schâoverdijne: Schaatsen.

Schalse: Discalsen. Ongeschoeide karmelieten.

Schandelizee: Champs-Élysées.